

Després de la sentència, federalisme

Miquel Iceta

Portaveu del grup parlamentari Socialistes-Ciutadans pel Canvi

La proximitat de les eleccions al Parlament de Catalunya i també les diferències de fons pel que fa als projectes nacionals dels partits amb representació parlamentària, no ens permeten en aquests moments donar la resposta contundent, unitària i complerta que mereix la sentència del Tribunal Constitucional sobre el recurs presentat pel Partit Popular contra l'Estatut d'autonomia de Catalunya, ratificat en referèndum pels ciutadans i ciutadanes del nostre país. Un problema tan greu no se soluciona amb un ple del Parlament, una resolució concreta, ni es resol en un dia, una setmana o un mes.

Precisament per això cal valorar molt positivament la tasca desenvolupada pel president de la Generalitat des del moment en què es va conèixer que el Tribunal Constitucional havia dictat sentència fins avui; una tasca que inclou la seva declaració institucional; un esforç de lectura conjunta de la sentència a través de l'Informe dels experts; una crida a partits, sindicats i associacions a convocar una manifestació unitària que pogués anar encapçalada per les institucions del país i presidida per la senyera de tots -com així va ser, afortunadament-; la seva intervenció en el debat parlamentari sobre la sentència; la proposta de resolució que va plantejar i que va ser votada de manera àmpliament majoritària, i la reunió amb el president del Govern d'Espanya celebrada a finals de juliol. Crec que la resposta del president Montilla ha estat clara, digna i ferma.

La manifestació ciutadana del 10 de juliol va estar encapçalada per diverses personalitats de les principals institucions, organitzacions socials, polítiques i culturals del país
Foto: David Tortosa

El president Montilla va afirmar des del primer moment que rebutjava el contingut de la sentència, tot i que, lògicament, com a persona respectuosa de l'Estat de dret i de les institucions en què s'organitza, manifestava la seva disposició a acatar-la. Acatar no vol dir necessàriament compartir. En democràcia existeix també el dret a dissentir de les sentències i aquest és un dret que cal exercir amb contundència quan es tracta de sentències dictades per tribunals en una situació tan anòmla com la de l'actual Tribunal Constitucional espanyol.

El grup parlamentari Socialistes-Ciutadans pel Canvi ja havia fixat quina seria la seva posició quan hi hagués sentència, en una data tan llunyana com el 28 de març de 2007, quan des de la tribuna del Parlament i com a portaveu del meu grup vaig afirmar:

"L'Estat de dret, la legalitat i la política democràtica ens donen instruments per recuperar els elements que una eventual sentència desfavorable ens pogués fer perdre, perquè, encara que el Tribunal Constitucional no ens donés la raó, nosaltres no perdriem les nostres raons, però només podem fer-les prevaler des del respecte a les institucions i a la llei. Sense trencar la baralla, per responsabilitat, per convicció, per interès, perquè no volem una fractura entre catalans, i tampoc una fractura entre catalans i la resta dels espanyols."

Aquesta frase, pronunciada des de la tribuna del Parlament el 28 de març de 2007, la subscriu avui fil per randa. Per nosaltres l'Estatut no és mort, ni està ferit de mort, ni el camí del pacte constitucional del 1978 ha caducat, ni s'ha d'abandonar aquest rumb. No serà aquesta sentència la que ens faci canviar de conviccions ni de bandera. No a nosaltres.

De les primeres anàlisis que tenim de la sentència, sembla deduir-se que no haurem de retornar cap nova competència transferida, que no haurem de revisar l'acord de finançament, que no haurem de modificar el nostre model escolar basat en la utilització del català com a llengua vehicular, que els nostres símbols nacionals seguiran sent qualificats de símbols nacionals, i que TV3 i Catalunya Ràdio podran seguir emetent íntegrament en català. Ho dic per desmentir aquells que proclamen a tort i a dret que l'Estatut està mort, per desmentir els que creuen que tot se n'ha anat en orris, i els crido, això sí, al combat per recuperar allò que s'ha malmès. Perquè coses importants s'han malmès. Algunes materials, d'altres en el terreny dels sentiments. També en el terreny de la confiança i el respecte entre els pobles d'Espanya.

No s'ha d'oblidar en cap moment que la sentència ha anul·lat completament un article de l'Estatut, n'ha mutilat tretze més i n'interpreta 27 més de manera restrictiva, que la sentència debilita de manera significativa la funció constitucional de l'Estatut, que oblidia que és fruit d'un pacte polític entre la Generalitat i l'Estat, i que està carregada de prevencions injustificades i injustificables. I cal denunciar-ho amb contundència.

Crec que la principal crítica a aquesta sentència és precisament que s'hagi produït. Molts ciutadans no entenen com s'ha pogut canviar així com així una llei tan laboriosament elaborada i que finalment va ser sotmesa a referèndum. És el xoc de legitimitats de què hem alertat des de l'aprovació en referèndum del text estatutari.

Precisament per això estem profundament indignats amb aquesta sentència i el tribunal que l'ha emès. No ho hauria d'haver fet per respecte a un acord entre el Parlament de Catalunya i el Congrés dels Diputats i el Senat, per respecte a la majoria absoluta de les Corts Generals que el van aprovar i per respecte als ciutadans i ciutadanes de Catalunya que van ratificar en referèndum l'Estatut.

El Tribunal Constitucional no hauria d'haver dictat sentència per respecte a la vigència plena i normal de l'Estatut al llarg de quatre anys, al llarg dels quals ha estat objecte d'un intens desenvolupament normatiu, amb l'aprovació d'una cinquantena de lleis —només una d'elles recorreguda davant del Tribunal Constitucional—, amb una bona colla de noves competències ja transferides a la Generalitat (incloent-hi la inspecció de treball, la gestió del servei de rodalies o l'expedició del primer permís de treball als treballadors immigrants) i amb un nou model de finançament inspirat directament en l'Estatut i negociat de manera directa entre el Govern de Catalunya i el Govern d'Espanya.

El Tribunal Constitucional no hauria d'haver dictat sentència conscient de la seva anòmla situació. Incomplet, amb un dels seus membres recusat i amb quatre membres més que han vist artificialment prorrogat el seu mandat en més de dos anys i mig. Per què no s'ha inhibit el Tribunal Constitucional? Per què no ha dictat una sentència que avalés la plena constitucionalitat de l'Estatut, tenint en compte que tot el seu desplegament ulterior segueix subjecte al control de constitucionalitat? Per què el Tribunal ha decidit imposar la seva visió a la del legislador, sense cap mena de deferència? Per què ha decidit actuar sense respectar la voluntat popular expressada en el referèndum? Per què el Tribunal ha decidit decantar-se per una interpretació restrictiva del pacte constitucional?

**L'Estatut no és mort,
ni està ferit de mort,
ni el camí del pacte
constitucional de
1978 ha caducat, ni
s'ha d'abandonar
aquest rumb**

Des del meu punt de vista és obvi que ens trobem davant d'un exemple evident d'irresponsabilitat i d'absoluta manca de visió d'Estat. El Tribunal Constitucional no ha estat a l'alçada de la seva funció i ha provocat un problema polític i jurídic de conseqüències imprevisibles, que afecta també els altres estatuts d'autonomia que van inspirar-se en el nostre.

Sense voler minimitzar en absolut el contingut jurídic de la sentència i els seus efectes concrets, em preocupa molt més el fet que aquesta sentència demostra fins a quin punt se'ns vol fer llegir avui la Constitució amb uns ulls i un esperit ben diferents als de 1978. És motiu d'especial preocupació la lectura dels vots particulars de la sentència redactats per magistrats proposats pel PP. Afirmen sense embuts que l'Estat de les autonomies és merament un procés de descentralització o neguen el propi concepte d'autogovern o el fet de considerar que la Generalitat sigui també "Estat". És evident que es tracta de vots particulars que consideren que la sentència no ha estat prou contundent contra l'Estatut. Si haguessin prevalgut, l'Estatut hauria estat, llavors sí, liquidat políticament i jurídicament.

El fet que el Tribunal Constitucional hagi decidit modificar allò que va acordar el Parlament de Catalunya amb el Congrés dels Diputats i el Senat, que va ser aprovat per majoria absoluta de les Corts Generals i que va ser ratificat pels ciutadans i ciutadanes de Catalunya, ha tornat a posar sobre la taula una qüestió ben delicada: l'encaix de Catalunya a Espanya. I posa de manifest una clara regressió política que pretén consagrar una interpretació restrictiva del pacte i del text constitucionals. I això té conseqüències

polítiques que van molt més enllà del contingut concret de la sentència. Unes conseqüències que expliquen per què els federalistes estem, en el fons, més indignats que altres per aquesta sentència. La sentència sembla voler arxivar per sempre la via federal. Deixaria viva la via autonomista, sobiranista o independentista, però diria que de federalisme a Espanya no n'hi cap. I nosaltres no podem acceptar-ho de cap de les maneres, no podem admetre que la seva sentència impliqui la fi del nostre projecte polític ni la mort dels nostres ideals.

Espanya no ha donat un cop de porta a Catalunya com alguns defensen, entre d'altres coses perquè ni Catalunya ni Espanya són realitats homogènies, per bé que de vegades parlem d'una i altra com si es tractés de dues persones. I també perquè la sobirania del poble espanyol resideix a les Corts Generals, que van donar el seu suport per majoria absoluta a l'Estatut que després va referendar

la ciutadania de Catalunya. L'interpretació constitucional no és el titular de la sobirania popular. No es pot jugar a la confusió identificant un tribunal deslegitimant, parcial i polititzat amb una expressió de rebuig de tot Espanya cap a Catalunya. No és Espanya la que ha dit no. Per això la interpretació constitucional restrictiva d'aquest Tribunal ha de canviar, com el Tribunal mateix, per permetre el desenvolupament de l'Estat de les autonomies en un sentit federal.

No són tan llunyans els temps en els quals nacionalitat i nació eren sinònims, quan intel·lectuals de la resta d'Espanya no tenien cap problema en parlar de "nació de nacions". Són temps que cal reivindicar, recuperar i actualitzar. Sembla que coses que eren possibles immediatament després de la Transició hagin esdevingut avui impossibles, a causa de la regressió política del PP, avui més proper a l'antiga Alianza Popular que a l'extinta UCD. Però també a causa de les febleses i mancances dels progressistes espanyols que oblidem de vegades una de les seves tradicions més riques, la federal, i es mostren acomplexats davant el neocentralisme i el patriotisme de la dreta conservadora espanyola. Certament els nacionalistes de vegades aconsegueixen l'acomplexament dels que no ho són. També aquí, a casa nostra.

Dit això crec que només es poden posar al mateix sac el PSOE i el PP des de la mala fe. El PSOE va fer possible l'Estatut mentre el PP ha volgut liquidar-lo. El PSOE ha obert portes al català mentre el PP les vol tancar.

Els socialistes catalans ens neguem al fet que una sentència emesa en un moment determinat per un tribunal determinat en una situació especialment anòmala signifiqui la fi de la història en comú dels pobles d'Espanya o impliqui retornar a una Espanya de matriu únicament castellana i a un model centralista d'Estat.

La sentència sembla voler arxivar per sempre la via federal. Deixaria viva la via autonomista, sobiranista o independentista, però diria que de federalisme a Espanya no n'hi cap

La multitudinària manifestació contra la sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut es va iniciar al Passeig de Gràcia de Barcelona
Foto: David Tortosa

Per a nosaltres l'Espanya possible i desitjable és l'Espanya plural. L'Estat que volem és l'Estat federal. No volem renunciar a l'ideal de fraternitat entre els pobles, ni a un projecte espanyol compartit, ni a un projecte europeu compartit. Som conscients de les dificultats i dels riscos. D'un distanciament emocional entre Catalunya i la resta d'Espanya que la sentència agreuja. I també dels riscos d'una fractura interna a Catalunya. Que hi són. A aquells que volen canviar la senyera de tots per una altra bandera els diem que s'assegurin abans que l'estelada uneixi a més gent que la senyera. Que pensin que, si reformar l'Estatut necessita l'acord de dos terços del Parlament, no té gaire sentit cercar la independència amb un consens inferior a aquest. I que en democràcia tots els projectes polítics són legítims però tots s'han de sotmetre a la legalitat vigent i als mecanismes institucionals per modificar-la.

Certament, o bé Espanya es reconeix plenament com a plural i diversa, o pot esdevenir un marc fraccat per a la convivència entre els pobles que l'integren. Tot depèn de si la reacció autoritària actual, centralista i uniformitzadora, que proclama el Partit Popular, esdevé irreversible, o si s'és capaç d'avançar en la via del desenvolupament dels nous estatuts, prenent el federalisme com a guia per a la solució dels problemes pendents i dels que en el futur es puguin plantejar; un federalisme adequat a la realitat plurinacional, pluricultural i plurilingüística d'Espanya.

Ja tindrem temps, els propers mesos, per confrontar projectes polítics per al futur de Catalunya i dels catalans. Tindrem temps per parlar i per fer que parli el poble de Catalunya, que parli i que ens doni un mandat per als propers anys. Però en aquesta hora, greu i exigent, com deia el president de la Generalitat, crec que si ens hem d'exigir alguna cosa és claredat respecte del que proposem a la ciutadania.

I parlar clar vol dir, d'entrada, acceptar què som davant la disjuntiva de decidir què proposen les forces polítiques catalanes per superar la situació generada per la sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut.

Una disjuntiva que obre dos camins diferents, amb tants matisos com es vulgui:

- O bé refer el pacte estatutari i reforçar el pacte constitucional
- O bé optar per trencar el marc estatutari i constitucional.

Davant d'aquesta disjuntiva els socialistes afirmem, sense dubtar-ho ni un instant, que la nostra opció és la defensa del contingut íntegre de l'Estatut i de desplegar en plenitud el seu potencial d'autogovern, i exigim la lectura àmplia, generosa, conseqüent i fidel del pacte constitucional de 1978 per impulsar l'evolució federal de l'Estat de les autonomies.

La nostra opció segueix essent reforçar el pacte constitucional de 1978, sense renunciar a una futura reforma de la Constitució per dotar-nos d'un Senat federal i reconèixer de manera clara la plurinacionalitat de

l'Estat. La nostra opció continua essent participar activament des de Catalunya en la construcció d'aquesta Espanya plurinacional que es reconegui i es respecti a ella mateixa en la seva diversitat.

El socialisme català reclama més autogovern per a Catalunya a través del ple desenvolupament del nou Estatut, i més federalisme a Espanya i a Europa. Per avançar hem de tenir una idea clara de l'Espanya que volem construir i amb quins aliats pretenem fer-ho. Per als socialistes catalans la prioritat és clara: un enfortiment de les posicions federalistes en el si de l'esquerra espanyola i, en particular, del PSOE.

Catalunya només es pot sentir còmoda en l'Espanya plural, i només podrà continuar essent motor del desenvolupament econòmic, social i cultural d'Espanya si pot ser ella mateixa i és reconeguda com a tal, si se li garanteix l'adequada dotació financera, d'infraestructures, d'inversions i de participació

Per als socialistes catalans primer és i serà Catalunya, una Catalunya constructiva, orgullosa de si mateixa, que sap què vol i que camina unida per aconseguir-ho

en els centres de decisió, per continuar essent una gran locomotora d'Espanya, una punta de llança europea des de l'euroregió Pirineus-Mediterrani, si es pot reconèixer millor en les institucions comunes de l'Estat (Senat, Tribunal Constitucional) i si pot fer sentir la seva veu i la seva llengua en les institucions espanyoles i europees, en un camí que tot just comença.

La nostra opció continua essent treballar per la majoria social de Catalunya que, avui, no veu incompatible el sentiment de doble pertinença a dues realitats nacionals que poden ser complementàries i que alguns només volen excloents. Vaja, que es podia anar a la manifestació el 10 de juliol i celebrar la victòria de "La Roja" el dia següent.

La nostra opció continua essent treballar des del realisme i l'ambició política per al nostre país. Nosaltres no actuarem enduts per la indignació o el malestar produïts per una sentència, proposant el risc de camins incerts. Ni falses dreceres, ni invents, ni sorpreses, ni passes enrere. A temps difícils, gent seriosa. Política seriosa. Pocs jocs de paraules. Cal saber on anem i amb qui hi volem anar. No crec que hi pugui haver major irresponsabilitat política que la de portar la ciutadania a un cul de sac disfressant-lo de drecera. No som partidaris de l'aventurisme polític. Volem afirmar la unitat civil i la cohesió social a Catalunya.

Els socialistes no hem apostat ni apostarem per la independència i la separació de Catalunya de la resta d'Espanya, sinó per una exigència radical de respecte per Catalunya, per la nostra dignitat, pel nostre Estatut, per la nostra voluntat d'autogovern, per la nostra llengua, per un finançament just i per la profunda implicació de Catalunya en la construcció d'un Estat federal per als pobles d'Espanya. Per als socialistes catalans primer és i serà Catalunya, però no una Catalunya permanentment irritada o desconcertada, sinó una Catalunya constructiva, orgullosa de si mateixa, que sap què vol i que camina unida per aconseguir-ho.